

שמעוני שומעי שופר

הרב יהושע מנחם בלושטיין

שְׁמֵעוּנֵי שׁוּפָר!

שׁוּמָה שֶׁתִּדְעוּ שְׁאִמְרוּ שְׂרִידֵי שׁוֹשְׁנָה שְׂיֻדְעִים
שְׁדוּל שְׁד"י שְׁבִאֲמָצְעוֹת שׁוּפָר, שְׁקוּל שׁוּפָר
שְׁבִרָאשׁ שְׁנָה שְׁלָל שְׁמִיעוֹת שְׁקוּעוֹת שָׁם:

שָׁם שְׁאֲגַת שׁוֹכֵן שְׁחָקִים, שָׁם שְׁפִיכַת שְׂרַעֲפִים
שְׁבִמְעַמְקֵי שְׂרָשׁ, שָׁם שְׁפָה שְׁלֹא שְׁכִלּוּהָ שְׂרִים
שׁוֹנָאִים, שָׁם שְׁחֲזוֹר שׁוֹקְקוֹת שְׁחַר, שָׁם שְׁחֲזוֹר
שְׁחִיטַת שִׁי שְׁהֶקְרִיב שָׁר, שָׁם שְׁנוֹן שְׁגָב שְׁלוּשָׁה
שְׂרִים, שָׁם שְׁדוּל, שָׁם שְׁאֵלָה, שָׁם שְׁעֵבּוּד, שָׁם
שְׁבָרוֹן שְׂרִיר שְׁמָאֵל, שָׁם שְׁבִירַת שְׁטוֹן, שָׁם
שְׁבִירַת שְׁנַת שָׁר, שָׁם שְׁעֵשׂוּעִים, שָׁם שְׁגָב.

"שָׁם שְׁאֲגַת שׁוֹכֵן שְׁחָקִים"

שְׁכָשֶׁם שְׁשִׁאֲגַת שְׁחַל שׁוֹפְדַת שְׁעֵרוֹת שׁוּמְעִיָּה, שְׁאֲגַת שׁוּפָר שׁוּמָה
שְׁתַּרְעִיד, שׁוּמָה שְׁתַּחֲרִיד, שׁוּמָה שְׁתַּזְעִזֵּעַ. שׁוּמָה שְׁתַּשְׁבֵּר שְׁבִיבִי שְׁבִירִים
שְׁבִלְבָבוֹת.

שׁוּאֵג שׁוּפָר שְׁאֲגַת שׁוֹכֵן שְׁחָקִים:

שׁוּבוּ שׁוּבוּ שׁוּבְבִים!

שְׁבָרוּ שְׁגָרָה שׁוּטְפַת שְׁמִשְׁכִּיחָה שָׁם שְׁמִים, שְׁכָחוּ שְׁגִיוֹנוֹת שְׁוֹא,
שְׁבָקוּ שְׁדוּלִים שְׁל שְׁטוֹת, שְׁנוּ שְׁבִלִיכָם, שְׁפָרוּ שְׁעִלִיכָם, שְׁבָרוּ שְׁיָנָה
שְׁבָחוּרֵי שְׁמִירוֹתֵיכֶם.

©

**כל הזכויות שמורות
למכון עמקה של הלכה (ע"ר)**

פקס 077-4704641

ת.ד. 6640sa@gmail.com

תגובות יתקבלו בברכה ובהערכה

שהיום שוקלים שכרכם, שהיום שופטים שנה שתהיה:

שפא שנת שלום, שפא שנת שנאה.

שפא שנת שחרור, שנת שעבוד.

שפא שנת שבע, שפא שנת שדפון.

שפא שנת שגשוג, שפא שנת שקיעה.

שפא שנת שלג, שפא שנת שרב.

שפא שנת שקט, שפא שנת שמועות שלילות.

שפא שנת ששון, שפא שנת שברון.

שפא שנת שיבה, שפא שנת שכול.

שפא שנת שלוח, שפא שנת שפטים.

שפא שנת שובה, שפא שנת שערוריות.

שפא שנה שוקקות, שפא שנה שוממה.

שפא שנת שמירה, שפא שנת שד.

"שם שפיכת שרעפים שבמעמקי שדש":

שבמעמקי שדש שריר שמאלם של שתילי שושנה, שקועים שרעפים שגיבים
שלא שך שיבטאום שפתים.

שריקות שופר שואבות שרעפים שגיבים שבלב שורקהן.

שואגים שורקי שופר: שוכן שמים, שור שרעפי שוקקות שבלבנו!

שאפתנו שתהיה שנה שנכנסת - שנה של שוקקות, שנה של שאיפות
שגיבות, שנה של שיחור שמך, שנה שכלה שרות שם שמים, שנה של שלמות
שמירת שאלותיה.

"שם שפה שלא שכלזה שדים שונאים":

שכל שיחה שישראל שופכים, שועה שישראל שוטחים - שוקדים שרים
שונאים שבשמים שבר שכנועיהם, שטוענים ששקר שנגו שפתותיהם של
שתילי שושנה.

שריקת שופר שיטה שנונה שעוקפת שבשיהם:

שבאמצעות שופר שולחים שמירה שדר שקט שלא שכלוהו שרים שונאים.
שריקות שופר שעולות שמירה שועטות שבילי שמים, שוברות שערי שחקים.
שאין שרים שונאים שולטים שבר שכנוע שבתוכם שקוע.

"שם שחזור שוקקות שחר":

שתקיעת שופר שיר של שמחה שחבר שוכן שמים שעה שלקחנו, שעה
שבחרנו, שעה שהשיאנו, שעה שהעניקנו שי שהוא שקוי שרגו.

שריקות שופר שואגות:

שוכן שמים! שמור שוקקות שחר שפינינו שררה.

"שם שחזור שחיטת שי שהקריב שד":

שעה שבאיל שוחרים שרוק,

שרוצים שיזכר שופט שמים שעשועי שחיטת שי שהקריב שר שבאהבתו
שלח שנון שחזו שלח שסף שרד שושלתו שצוארו שטח.

"שם שנון שגב שלוש שרים":

ש"תקיעה" שחה:

שִׁיזְכֹּר שֶׁר שְׁעֵשְׂרָה שָׂרָד, שְׁמוֹלֵדָתוֹ שְׂבָק, שְׁאֵשֶׁל שְׁתֵּל, שְׁאֵלִילִי שְׁקָר שְׂבָר,
שְׁתַּקֵּן שִׁיחַת שְׁחָר, שְׁבִאֲמוֹנָתָךְ שְׁקָדִי שְׁוֹא שְׁכָנֵע, שְׁלֵתוֹךְ שְׁלֵהֶבֶת שְׁרָפָה
שְׁדוּהוּ שְׁרִי שְׁנָעַר.

"שְׂבָרִים" שְׁוֹאֲגִים:

שִׁיזְכֹּר שֶׁר שְׁעֵשְׂק שְׁטָנָה שְׁתָּה, שְׁרַחוּבוֹת שְׂבָעָה שְׁאֵב, שְׁמֹאָה שְׁעָרִים
שְׁפַע, שְׁמִצְרִימָה שְׁלֵלָתָ שְׁיָרָד, שְׁעַל שֶׁם שְׁחוֹק שְׁמוֹ, שְׁלַפְנִי שְׁקִיעַת שְׁמֹשׁ
שְׁדָה שָׁח.

"שְׂבָרִי שְׂבָרִים" שְׁוֹרְקִים:

שִׁיזְכֹּר שֶׁר שְׁלֵם שְׁבִין שְׁרִים, שְׁצָרוֹת שְׂבַע שָׂרָד, שְׁנֻצָּח שֶׁר שְׁל שְׁעִיר, שְׁגָדֵל
שְׁתִּי שְׁשִׁיּוֹת שְׂבָטִים, שְׁנִדָּד שְׁיִנָּה שְׁתִּי שְׁבִיעִיּוֹת שְׁנִים, שְׁעַל שְׁפָתָיו שֶׁם
שְׁמִים שְׁגָר.

"שֶׁם שְׁדוּלִי":

שְׁהִטְעַם שְׁתוֹקְעִים שְׁרִיקָה שְׁלִמָּה שְׁאֲחֲרִיָּה שְׁרִיקָה שְׁבוּרָה (שְׁמֹא שְׂבָרִים, שְׁמֹא שְׂבָרִי
שְׂבָרִים, שְׁמֹא שְׁנִיחָם) שְׁאֲחֲרִיָּה שְׁוֹב שְׁרִיקָה שְׁלִמָּה -

שְׁבִתִּקִיעַת שְׁרִיקָה שְׁלִמָּה שְׁוֹאֲגִים:

שְׁוֹר שְׁלַפְנִי שְׁגוּעִי שְׁאֹר שְׂבָעָסָה שְׁאֲפָנוּה, שְׁחֲרָנוּה, שְׁרַתְנוּה, שְׁמִרְנוּ שְׁאֵלוֹתֶיךָ!

שְׁוֹב שְׁוֹרְקִים שְׁרִיקָה שְׁבוּרָה, שְׁאֲוֹמְרִים:

שְׁוֹר שְׁבָרוֹן שְׁרַעֲפִים שְׁאֲחֻזָּנוּ שְׁעָה שְׁשִׁכְחוּנוּ שְׁמָךְ.

שְׁוֹב שְׁוֹרְקִים שְׁרִיקָה שְׁלִמָּה שְׁאֲוֹמְרִים:

שְׁאֲפָלוּ שְׁבִאֲיָזָה שְׁהוּא שְׁלָב שְׁאֹר שְׂבָעָסָה שְׁלֵט, שְׁוֹר שְׂבָסוֹף שְׁבָנוּ, שְׁוֹר
שְׁעֵתָה שְׁלִמָּה שְׁאִיפַת שְׁרִיר שְׁמֵאלָנוּ שְׁרַתְךָ!

שְׁוֹר שְׁלִמּוֹת שְׁבִתִּחֻלָּה, שְׁלִמּוֹת שְׂבָסוֹף, שְׁכַח שְׁחֲרִירוֹת שְׁבִתְנוּה.

שְׁאִין שְׁחֲרִירוֹתִי שְׁחֲרִירוֹת שְׁבָא, שְׁחֲרִירוֹתִי שְׁחֲרִירוֹת שְׁלִמָּה!

שְׂכָפָר שְׁוֹר שְׁרָךְ שְׁלִמָּה שְׁאֲמָר שִׁיר שִׁירִים - שְׁאִינִי שְׁחֲרָחֶרֶת, שְׁשִׁזְפָּתָנִי שְׁמֹשׁ.

"שֶׁם שְׁאֵלָה":

שְׁאֲוֹמְרִים שְׁוֹרְקִי שְׁוֹפָר:

שְׁוֹכֵן שְׁמִים! שְׁאֵלָתָ שְׁיִשְׁרָקוּ שְׁוֹמְעִיךְ שְׁרִיקָה.

שְׁמֹא שְׁרִיקָה שְׁוֹרְקִים שְׁוֹמְעִיךְ? שְׁלוֹשׁ שְׁרִיקוֹת!

שְׁמֹא שְׁלוֹשׁ? שְׁלוֹשׁ שְׁלוֹשׁ!

שְׁמֹא שְׁלוֹשׁ שְׁלוֹשׁ? "שְׁלוֹשׁ שְׁל שְׁלוֹשׁ שְׁלוֹשׁ", שְׁהֵם שְׁלוֹשִׁים!

שְׁמֹא שְׁלוֹשִׁים? שְׁלוֹשׁ שְׁלוֹשִׁים!

שְׁמֹא שְׁלוֹשׁ שְׁלוֹשִׁים? שְׁוֹרְקִים שְׁלוֹשׁ שְׁלוֹשִׁים, שְׁוֹב שְׁוֹרְקִים שְׁלוֹשׁ שְׁלוֹשׁ!

שְׁמֹא שְׁוֹבְקִים שְׁוֹפָר? שְׁחָר שְׁלִמְחָרָת שְׁוֹב שְׁוֹרְקִים!

שְׁמֹא שְׁנָה? שְׁנִים שְׁנִים שְׁאֲנוּ שְׁוֹרְקִים!

שְׁאֵלָתָנוּ שְׂבִזְכוֹת שְׁרִיקוֹת שְׁוֹפָר שְׁאֲנוּ שְׁוֹרְקִים שְׁנִים שְׁנִים -

שְׁרוֹק שְׁוֹכֵן שְׁחָקִים שְׁרִיקָת שְׁוֹפָרוֹ שְׁל שִׁילָה.

שְׁוֹב שְׁיִבַת שְׁעַר שְׁמִים שְׁוֹמֵם שְׁשִׁכְחָתָ שְׁמָךְ שֶׁם.

"שֶׁם שְׁעֵבּוֹד":

שְׁכָשֶׁם שְׂבָחֲמִלְכַת שְׁלִיטִים שְׂבָעוּלָם שְׁפָל שְׁוֹקְלִים שְׁרִים שְׁוֹפָר שְׁוֹרְקִים -

שְׁעָה שְׁמִתְחַדָּשֶׁת שְׁלִיטַת שְׁוֹכֵן שְׁחָקִים, שְׁתִּילִי שְׁוֹשְׁנָה שְׁהֵם שְׁרִיו שְׁל שְׁוֹכֵן

שְׁחָקִים, שְׁוֹקְלִים שְׁוֹפָר שְׁוֹאֲגִים:

שְׁמִעֵנוּ שְׁרִידִי שֶׁת שְׁוֹרְרִי שְׁמֹשׁ!

שְׁמִעֵנוּ שְׁה' שְׁלִיטָנוּ!

שְׁלִיטָם שְׁל שְׁנֵאֲנִי שְׁחָק, שְׁלִיטָם שְׁל שְׁוֹכְנִי שְׁאוּל.

"שם שבירת שטן":**שתחת שחיו של שטן שירה של שקים:**

שק שחור של שגגות, שק שחור של שכחות, שק שחור של שטיות.

שועט שטן שלף שקיו, שומע שריקות שופר. שואל שפא שמעתי שופרו של שילה, שהגיעה שעת שחיתות?

שועט שטן, שונם שוקיו, שוכח שקיו שרועים.

שעה שנגעלם שטן שומעים שופטים שדול שר שקולו שקט, שר שהוא שתדלנו של שה שבין שבעים שרוי, שלא שמעוהו שופטים שעה שצעק שם שטן שתלטן:

"שכחו שהוגי שפיפון שקרן שוחר שחיתות, שהם שרבובי שקרים, שכתובי שוא!

שומו שוי שקיו, שפקלפת שום שונים, שומו שוי שקי, שכשיני שנהב שונים. שקללו שוי שקינו!

שוורו שקיו, שהם שבורים! שאין שם שום שמחה, שאין שם שום ששון.

שוורו שקי שהם שונים, שהם שלמים! שבהם שמחה, שעפם ששון, שהם שותתי שוקקות.

שמעו שופטי שמים!

שמץ שמצה שמצא שטן שונא - שם שקר שם שוא! שאין שומרי שס"ה שלילות שקולים שעה שחוטאים, שרוח שטות ששופך שר של שמאל שוללת שכלם.

שוורו שחיתותו!

שהוא שאותם שחד, שהוא שעליהם שקר, שהוא שבהם שטה. שחיתותו שהוא שמביא שקיהם, שהוא שדורש שלום שבעתים.

שליטם של שרפי שגב, שליטם של שדי שחת.

שליטם של שבעים שרים, שליטם של שיחי שדה.

שאין שום שליט שאינו שפוט שלו!

שהוא שבראנו, שהוא שמנהיגנו.

שהוא שמחיינו שעה שעה.

שהוא שמחדשנו שחר שחר.

שהוא שמחדשנו שנה שנה.

שור שוכן שמים שאנו שלף!

שאפה שליטנו, שאפה שופטנו.

שאלף שברנו, שאלף שמיעתנו, שאלף שעבודנו!

"שם שברון שריר שומאל":

שבקול שופר שגונח שמילל, שואגים שתילי שושנה שידע שופט שמים שחרטה שרפת שריר שמאל שבקרבים.

שבאותה שעה שבין שפתיו של ש"ץ שרוי שופר - שם שיא שבחם של שתילי שושנה:

שעומדים שפופים, שקועי שרעפים, שמורוטיהם שותותות שרף. שתיקה ששם שוררת שואגת:

שוא שחתנו, שוא שכחנו, שוא שגינו, שוא שקרנו!

שא שחטאנו, שא שעוינו, שא שפשענו!

שבקנו שרץ שבדינו, שטוף שחיתות שבנו!

שור שפתחנו שער שעור שעה, שאפתנו שלמה שנהיה שוב שלמים!

שזיהי שקיקה שגיקה שבת שוקות, שאלו שרעים שפירים שפפנות.

"שם שגב":

שפחבים שומעי שופר שידעו, שכל שמיעות שפנינו - שפז שערם.
שפלבד שישנו שלל שמיעות שלפי שעה שפנינו שרפסם, שומה שידע שישנו
שער שגיא של שמיעות שגבות שלא שגד שפנינו שכל שפל.
שאין שום שגיא שכל שיכול שער שגב שאלה ששאל שוכן שחקים.

"תם ולא נשלם שבה לא-ל בורא עולם"

שורו שופטי שמים שבחם של שרידי שושלת שלושה שריגים!

שפושעה ששקעה שמשוה של שנה, שגריהם שוקים.

שפושעה ששלף ש"ץ שופר, שגיונותם שכחו."

שומעים שופטים, שואגים:

שקול שגריר שקי שופכין שסחב שטן, שסעם, שרפם, שאלה שדם.

שותק שופר, שב שטן.

שואל: שקי שכאן שרו שפא שקלום?

שואגים שופטי שמים:

שתוק שטן שטטן! שנטרפה שעתה, שפחשכו שקרה, שפשמעו שכנועי
שגרים של שרידים שנקראו שבעים שמות.

"שם שבירת שנת שר":

שידעים שושביני שרה, שפחצדים שדה שגיב, שפכלים שטים
שסובבים שושנה:

ששאון שופר שובר שנת שר שפנויו שמש.

שפשיב שאון שופר שלושה שכלים שגיבים של שבעת שעריו,
שהסתלקו שפמה.

"שם שעשועים":

שפין שפנינו שפשמם שואל שוחר שואף שוקק שיקמו שפלים שפעולם
שקר שאלות ששאל -

שעה שתוקעים שופר שם שעשועים, שעשו שאיפתו.

שרידי שושנה שידעים שגב שעשועים שאמרנו - שמים שקיקת שלהבת
שבלבם שעשע שומר שה שעמודי שש שוקיו.

נספח
כי קרוב אליך
הדבר מאד

הרב יהושע מנחם בלושטיין

כי קרוב אליך הדבר מאד

'כל שנה מחדש בימים הנוראים אין לי ספק שאשתנה לגמרי, ואז מגיעה השנה הבאה ואני מוצא את עצמי באותו מצב בדיוק' • 'לא הצלחתי השנה לחזור בתשובה כי לא קיימתי את עשרים עיקרי התשובה של רבינו יונה' • 'לא ברור לי מה עלי לעשות בשעת הוידוי ביום כיפור חוץ מלהגיד את המילים' • אם גם אתם מזדהים עם אחד מהמשפטים הללו חשוב שתקראו את השורות הבאות

ב'פרשת התשובה' שנאמרה על ידי משה רבינו ביום פטירתו במעמד כל ישראל נאמר: 'כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום [והיינו מצות התשובה שבה עוסקת הפרשה, רמב"ן] - לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא, לא בשמים היא ולא מעבר לים היא, כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו'.

נמצינו למדים מדברי משה רבינו ע"ה, כי לחזור בתשובה שלמה אינו דבר השייך לבעלי מדרגה בלבד, אלא ביד כל אחד ואחד להגיע לכך, וכי הדרך לכך אינה כרוכה בקושי או במאמץ מיוחד, אלא היא פשוטה בתכלית.

התשובה: ארבע פעולות פשוטות

ואכן מבואר בדברי הראשונים הרבים שזכינו לחיבוריהם בעניין התשובה, שאין התשובה תלויה אלא בארבע פעולות פשוטות, שמי שמקיים אותן הרי הוא בעל תשובה גמור, ועליו נאמר לשון הרמב"ם (פרק ז' מהלכות תשובה הלכה ו')

שינוי החוזר לברייתו

ב"ספר אקדמות" לרבי פינחס הכהן מביא בשם רבו החידושי הרי"ם הסבר מופלא בעניין דברי הרמב"ם הדורש ש'יעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם'.

ידוע כי הגזל דבר מחבירו, אם הגזילה נשארה בעינה ולא נעשה בה שינוי, מחוייב הוא להחזיר אותה בעצמה ואינו נפטר בהחזרת שוויה.

ומדאורייתא רק 'שינוי שאינו חוזר לברייתו' נחשב שינוי, אבל חכמים תיקנו שגם 'שינוי החוזר לברייתו' נחשב שינוי וזאת משום תקנת השבים.

ומחדש החידושי הרי"ם שגם בתשובה, הנקראת בגמרא וברמב"ם 'שינוי מעשה' הדבר כן, שאכן שורת הדין היא כמו שפסק הרמב"ם שרק שינוי שיודע תעלומות מעיד עליו שלא יחזור לברייתו הינו שינוי, אבל חז"ל הקדושים ברחמיהם תיקנו, משום תקנת השבים שאינם יכולים להגיע לדרגה כזו, שאף שינוי החוזר לברייתו נחשב שינוי.

מי הוא בעל השדה

פעם השיח חסיד אחד את לבו בפני רבו ואמר: מה תועלת יש בתשובה שעושים אנו בימים הנוראים, הלא בכל שנה מחדש רואים אנו שכעבור זמן קצר לא נשאר מכל ההתעוררות אפילו רושם?

נענה הרבי ואמר, אדם שנכנס גזלן לתוך שדהו ועושה בה כבתוך שלו, אפילו יושב בה כמה שנים, אם בכל שנה בא הבעלים ומצהיר כי השדה שלו - אינו מאבד את חזקתו על השדה, ויש תקוה כי ביום מן הימים עוד תחזור אליו השדה. ומה שאין כן אם לא באו הבעלים ומחו, אחר כמה שנים נעשה הגזלן למוחזק בשדה, ואז כבר אי אפשר בשום אופן להוציאו.

כך אנו, נתונים כל השנה תחת הגזלן הוא היצר הרע, ששולט בנו נגד רצוננו, אך בכל שנה ושנה בבוא הימים הנוראים אנו עומדים ומוחים ומצהירים בפני מלכי המלכים כי האמת היא שאין הוא הבעלים עלינו, ועל ידי זה אין הוא נעשה מוחזק, ויש תקוה שיום יבוא ונצליח לסלקו כליל.

ז': 'אמש היה זה שנוי לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה, והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד', 'אמש היה זה מובדל מה' אלקי ישראל, צועק ואינו נענה, ועושה מצוות וטורפין אותן בפניו, והיום הוא מודבק בשכינה, צועק ונענה מיד, ועושה מצוות ומקבלין אותן בנחת ובשמחה'.

ומה שמובא בספרי המוסר דברים רבים שמוטל על בעל התשובה לעשותם, מבואר בספר שערי תשובה (שער א' אות ט' ואות י"ט) ובדברי שאר הראשונים, שאין זה אלא לתוספת זיכוך והתקרבות עד אין סוף, אך לעניין הכפרה הגמורה להיות רצוי לפני הקב"ה כמקדם - אין צריך אלא ארבע פעולות.

וראה בדרשות הר"ן (הדרוש השי'): 'רצה ה' יתברך לזכותינו ולא העמים עלינו העבודות הכבדות, ובחר בתשובה וצווה עליה וביאר עניינה בדבר קל מאד, והבטיחנו בזה הבטחה שלמה שאם יעשה כן יכופרו העוונות הקודמים לגמרי'.

בפיך ובלבבך לעשותו

מפסוקי התורה בכמה וכמה מקומות (ויקרא ה ה, טז כא, כו מ, במדבר ה ז) נראה שהתשובה נעשית על ידי וידוי, והוידוי הוא הוא התשובה.

אך למדונו חכמינו ז"ל שאין הוידוי מועיל אלא אם עזב המתודה את החטא והוא מתחרט על מעשיו, ואין בדעתו לשוב לחטוא.

ולפי זה נמצא שכדי לעשות תשובה נדרשות ארבע פעולות: וידוי, חרטה, עזיבת החטא, וקבלה לעתיד.

הוידוי

מעיקר הדין אפילו אמר מילה אחת בלבד: 'חטאתי', יצא ידי חובת וידוי, אך לכתחילה מוטל על השב לפרט בוידוי את כל החטאים שעשה. וכדי שיוכל כל יהודי לקיים מצוות וידוי באופן המושלם ביותר נתקן בזמן הגאונים נוסח 'על חטא' הבנוי לפי סדר אל"ף בי"ת ובו כלולים כל סוגי החטאים, ועל ידי אמירתו ביום הכיפורים מקיימים כל ישראל מצוות וידוי בהידור.

מצות וידוי לעולם אינה מסתיימת, ובכל פעם שמתוודה על חטאיו הרי הוא מקיים מצוה, וכמו שאמר דוד המלך 'וחטאתי נגדי תמיד', וכך נפסק להלכה: 'עבירות שהתודה עליהן יום כיפורים זה - מתודה עליהן יום כיפורים אחר'.

בהבנת עניין הוידוי יש שביארו שעניינו הודאה על האמת, שהאדם אינו מתכחש אלא מודה על האמת ומכיר בכך שחטא ופשע, ויש שביארו שהוידוי הינו בקשת כפרה. ושני הפירושים משלימים זה את זה, ולפיהם כוונת הוידוי הינה שהחוטא עומד לפני בוראו ואומר 'אני מכיר בכך שחטאתי ופשעתי, אנא מחול לי'.

החרטה

חרטה פירושה רצון להתכפר, והיינו שהאדם מיצר על כך שהינו מלוכלך בחטאים ויש בליבו רצון להתנקות ולהתכפר.

ואף שיש בחרטה מדרגות רבות עד אין קץ, מכל מקום לא נאמר בזה שיעור, ומוכח מרש"י במסכת יומא (דף פה:): שכל שעושה פעולה כדי לכפר על עונו - ודאי יש בליבו חרטה, שהרי אם לא היה מתחרט לא היה מחפש כפרה.

אך פשוט וברור שאף שבחרטה כל שהיא יוצאים ידי חובה, מכל מקום מוטל על השב להגיע לחרטה חזקה כל חד כפום שיעורא דיליה, והדרך להגיע לזה הינה על ידי התבוננות, וכמו שכתב רבינו יונה בספר שערי תשובה (שער א' אות י' עיי"ש באריכות):

'יאמר בלבבו 'מה עשיתי', איך לא היה פחד אלקים לנגד עיני, ולא חמלתי על גופי משחתו מפני הנאת רגע אחד, ואיך החלפתי בעולם חולף - עולם עומד לעד, איך נמשלתי כבהמות והלכתי אחרי יצרי'.

עזיבת החטא

אמרו חז"ל (תענית טז.) 'אדם שיש בידו עבירה ומתודה ואינו חוזר בו למה הוא דומה, לאדם שתופס שרץ בידו - שאפילו טובל בכל מימות שבעולם לא עלתה לו טבילה, זרקו מידו - כיון שטבל בארבעים סאה מיד עלתה לו טבילה'.

ועל כן מוטל על כל אחד ואחד לדאוג שבשעה שמתוודה לא ימצא בו מאומה מן החטא, אם היה בידו גזל - ישיבו, אם היה לבוש שעטנז - יסירו, כדי שבשעת היודוי יהיה נקי מן העבירה ולא יהיה כטובל ושרץ בידו.

קבלה לעתיד

קבלה לעתיד משמעותה שעל השב להחליט בליבו שלא לשוב אל החטא לעולם.

בהגדרת עניין זה ישנו פולמוס גדול סביב דברי הרמב"ם הידועים בפרק ב' מהלכות תשובה הלכה ב':

'ומה היא התשובה? שיעזוב החוטא חטאו, ויסירו ממחשבתו, ויגמור בליבו שלא יעשה עוד, וכן יתנחם על שעבר, ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם'.

יש שהבינו מדברי הרמב"ם, כי לדעתו הקבלה לעתיד צריכה להיות חזקה כל כך, עד שתשפיע על השב עד סוף ימיו. ולדבריהם, אם אחר זמן רב נכשל האדם שנית באותה עבירה, איגלאי מילתא למפרע שהקבלה לעתיד לא היתה כדבעי, ואם כן תשובתו לא היתה תשובה.

אמנם גם אותם שפירשו כן בדעת הרמב"ם על כרחם מודים כי מכל הראשונים הרבים שזכינו לדבריהם בנושאים אלו, אין עוד אחד שדעתו כן, ולא זו אף זו רבים מהראשונים אף מאריכים בתוקף לשלול דעה זו.

נצטט לדוגמא את דברי המבי"ט בספרו 'בית אלקים' שער התשובה פרק ו':

'ראוי לבאר עניין התשובה ששב האדם בכל שנה ושנה, וחוזר אחר כך למה שחטא, אם תועיל התשובה שעשה, או אם נאמר שכיון שחזר למה שחטא יראה שלא היתה תשובתו נכונה ושלמה ולא גמר בליבו לעזוב החטאים, הואיל וחזר אליהן אחר כך'.

'ואומר כי נראה מדברי רבותינו ע"ה, כי כיון שחזר האדם בתשובה מן החטאים שעשה וגמר בליבו שלא לעשותם עוד, ה' יתברך מעביר חטאתו בתשובה זאת, ואם אחר כך חוזר לחטוא, יצר הרע הוא שפיתתה אותו מחדש, ולא יהיו החטאים הקודמים חוזרים ונעורים אחר שנתבטלו בתשובה הקודמת'.

גם הרס"ג בספרו האמונות והדעות (מאמר ה' פרק ה') והמאירי בחיבור התשובה (מאמר א' פרק ב' ופרק ט') ועוד ראשונים רבים כתבו מעין דברים אלה.

אותם ראשונים הוכיחו את שיטתם בהוכחות רבות, ובין השאר מהרבה מעשים במקרא ובתלמוד, על אנשים שתשובתם התקבלה ואחר כך חזרו לסורם, וכגון בני ישראל בימי השופטים, אנשי נינוה, וכדומה.

ספרי החסידות מביאים ראיות מחז"ל

בספרי החסידות מובאות כמה ראיות מדברי חז"ל שאין הקב"ה בודק אחר העתידות וכל שבשעת הקבלה קבלתו שלמה ואמיתית הרי זו קבלה גמורה.

בספר 'דרך פיקודיך' (בהקדמה) ובספר 'פרי צדיק' (וילך אות ט') הוכיחו זאת מהגמרא הידועה בקידושין (מט:): 'המקדש את האשה על מנת שאני צדיק - אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה בדעתו'. ולכאורה אם רואים אנחנו שאכן שינה המקדש את מעשיו מאז ואילך, פשוט שהקידושין חלים ואין צריך להשמיע לנו זאת, וגם לא שייך לומר על זה 'שמא עשה תשובה'. ועל כרחק מדובר באופן שהמקדש המשיך במעשיו הרעים, ועם כל זה אומרים אנו שאם בשעת הקידושין עלה בדעתו לשוב באמת - היה אז צדיק גמור.

ובספר צמח דוד (פרשת עקב) הוכיח כן ממאמר חז"ל בסכת ראש השנה (טז:): 'אמר רבי יצחק, אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה, שנאמר 'כי שמע אלקים אל קול הנער באשר הוא שם'. ועיין שם ברש"י שבשעה שהושלך ישמעאל על ידי הגר, קפצו מלאכי השרת לקטרגו בהזכרם לפני הקב"ה את אשר הוא עתיד לעשות, והשיב להם הקב"ה 'עכשיו מה הוא צדיק או רשע?' אמרו לו 'צדיק'. אמר להם 'באשר הוא שם' - איני דן את האדם אלא בשעתו'.

אגב, הפסוק הנזכר הינו חלק מקריאת 'וה' פקד את שרה' הנקראת ביום א' דראש השנה, ומובא בשם צדיקים שאחד מהטעמים לקריאת פרשה זו בראש השנה הוא, כדי להזכיר לפני הקב"ה את הפסוק הזה, ולעורר שיפנה הקב"ה אל מעשינו שבראש השנה, ולא יסתכל במה שעתידינו לנו לעשות במשך השנה.

רבינו החידושי הרי"ם (עיין ליקוה"ר פרשת מסעי) הוכיח כן ממסכת סוטה (לד.): 'עודם בירדן אמר להם יהושע דעו על מה אתם עוברים את הירדן, על מנת שתורישו את יושבי הארץ מפניכם, אם אתם עושין כן מוטב, ואם לאו באין מים ושוטפין אותי ואתכם'. ולכאורה קשה מאד שהלא בסופו של דבר לא הורישו בני ישראל את כל יושבי הארץ, ואם כן לכאורה היו צריכים מי הירדן לשטפם חלילה? ועל כרחך שבשמים אין מסתכלים על העתיד להיות לבסוף, אלא על מה שבלב האדם באותו הזמן.

הפירוש האמיתי בדברי הרמב"ם

ואכן נושאי כליו של הנשר הגדול, מרן הכסף משנה ובעל הלחם משנה, ואחריהם רבים ממפרשי הרמב"ם ואחרונים רבים מאד, מפרשים בפשטות כי מה שהצריך הרמב"ם ש'יעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם' אין כוונתו לעדות על העתיד אלא לעדות על ההווה, שצריך האדם להגיע למצב שיודע תעלומות יוכל להעיד עליו שהקבלה שקיבל על עצמו הינה אמיתית והינו כעת במצב שאינו רוצה כלל לשוב אל החטא.

הסבר זה מדויק בלשון הרמב"ם, שלא כתב - 'ויעיד עליו יודע עתידות', אלא - 'יודע תעלומות', כי לא בחקר העתידות עסקין אלא בתעלומות הלב.

ויש שהוסיפו עוד יותר ופירשו שהמילים 'יעיד עליו יודע תעלומות' אין פירושם שהקב"ה יעיד על האדם, אלא הכוונה היא שהאדם יקח את הקב"ה לעד שתשובתו כנה ואכן הוא מקבל עליו בכל ליבו. כדרך שמצינו שלקח משה רבינו את השמים ואת הארץ לעדים על שירת 'האזינו'.

חזוק גדול להסבר זה מתקבל על ידי עיון בלשונו של 'ספר הישר' (שער עשירי): 'התשובה עמוד העולם והכל תלוי בה, והיא נעשית מארבעה דברים: שיעזוב החוטא חטאו עזיבה גמורה, ושיינחם על מה שעשה, ויעיד לפני בוראו לבל ישוב לעשות מה שעשה, ושיתוודה בשפתיו כל מה שעשה'.

כמו כן בספר חסידים (סימן כ'), שדבריו בסעיפים אלה נראים כלקוחים מהרמב"ם, כתב: 'שיעזוב החוטא את חטאו, ויגמור בליבו שלא יעשה עוד, ויאמר: אני מעיד עלי הודע כל תעלומות שלא אשוב בזה החטא לעולם'.

'השער הרביעי'

נמצינו למדים כי בשמים לא מסתכלים על העתידות אלא רק על ההווה, והעיקר שבשעת התשובה תהיה הקבלה בכל ליבו.

אך גם דבר זה אינו קל כלל, וראה מה שכתב גדול הגאונים רבינו סעדיה גאון בספרו 'האמונות והדעות' (מאמר ה' פרק ה'):

'ענייני התשובה ארבעה: העזיבה, והחרטה, ובקשת הכפרה, ושיקבל על עצמו שלא יִשְׁנָה. ואיני ירא על רוב עמינו שיפילו מגדרי התשובה כי אם זה השער הרביעי, כי אני בוטח כי בשעת הצום והתפילה יעזבו, ויתחרטו, ויבקשו הכפרה, אך אני חושב שהם מסכימים לִשְׁנוֹת'.

ודאי אין כוונת הרס"ג לומר שקבלה לעתיד אמיתית הינה דבר הנשגב מרוב עמינו חס ושלום, אלא כוונתו לומר כי בניגוד לשאר עיקרי התשובה שהם פשוטים לביצוע מאד מאד עד שכל יהודי באשר הוא על כרחך מקיימם ביום הכיפורים, עניין הקבלה לעתיד דורש מן האדם עבודה ואינו בא מאליו, ועל כן יש רבים מהמון העם שאינם זוכים לכך.

גדר קבלה לעתיד

הגדר הפשוט של קבלה לעתיד הינו, שיקבל השב החלטה גמורה חזקה ואמיתית שמעתה ועד עולם גם כאשר יגיע למצב של נסיון קשה יעמוד כצור איתן ובשום אופן לא יעבור על רצון בוראו.

וכתב רבינו בעל יסוד העבודה (חלק ג' פרק ב' אות ט'), שפעמים שהאדם רוצה מאד לחזור בתשובה, אך מרגיש בעצמו שאינו יכול להגיע לקבלה חזקה ואמיתית כזו, כי לב יודע מרת נפשו שכאשר יבוא למצב של נסיון - יתכן ח"ו שיכשל, ומה יעשה אדם כזה, וכי ננעלו בפניו שערי התשובה ח"ו?

וכתב שגם לאדם כזה יש תקנה, והיא שיקבל על עצמו בקבלה חזקה ואמיתית לברוח מן העבירה ככל שיוכל, ולשמור עצמו בכל כוחו ומאודו שלא להביא עצמו לידי נסיון שלא יוכל לעמוד בו.

ומוסיף בעל יסוד העבודה (וכעין זה מבואר בעוד ספרים) שאף שיודע בעצמו שבחלוף הזמן יחזור לחטא וכן"ל - אין בכך מאומה. שכיון שבשעת הוידוי האדם בהתרוממות ויצרו נחלש, ורצונו באותם רגעים כנה ואמיתי לשוב ולהידבק בה' ולא לחזור אל החטא, מיקרי תשובה גמורה. ומטעם זה מועילה תשובת מי שהיה חוטא כל ימיו ובשעת מיתתו עשה תשובה, על אף שאין ספק שאם היה מבריא היה חוזר לסורו.

וכן נראה מדברי הראשונים שביארו שהטעם שהצריכו חז"ל קבלה לעתיד הוא, כדי שלא יהיה השב מתוודה בשפתיו ובליבו להמשיך לחטא והרי הוא כגונב דעת העליונה, אך כל שבשעת הוידוי באמת דעתו ורצונו לעזוב את העבירות ואין לו שום תוכנית לחזור אליהם הרי זו תשובה גמורה.

העושה דבר עבירה ומתחרט

עד כאן ביארנו כי לחזור בתשובה שלמה הינו דבר הקרוב אלינו מאד, והראינו לדעת מה היא הדרך להגיע לתשובה שלמה על פי המסילה אשר סללו לנו רבותינו הראשונים והאחרונים.

והנה אף שחוב גמור מוטל על כל יהודי, בכל ימי השנה ובפרט בימי התשובה - לשוב בתשובה **שלמה**, מכל מקום יש לידע כי גם תשובה שאינה שלמה מועילה הרבה, ואין לזלזל באף תשובה אפילו אם היא למחצה לשליש ולרביע,

כי הקדוש ברוך הוא חפץ בתשובת בניו, וכל שעושים משהו כדי לשוב אליו הרי הוא מקבל זאת ברחמים וברצון.

ואלה הם דברי המבי"ט המופלאים בספר בית אלקים (שער התשובה פרק י"ב):

'בשאר המצוות העושה חלק מן המצוה אין לו שכר המצוה, כמו העושה ציצית בג' כנפות לבד - הרי הוא כאילו לא עשה שום דבר, ואולם התשובה גם כי אינה שלמה - עם כל זה החרטה לבד בלי עזיבת החטא מועיל קצת, וכמו שמצינו באחאב שנכנע מלפני ה' במה שקרע בגדיו וצם ושכב בשק, שנראה כמתחרט על מה שעשה ולא עזב כל חטאיו, ועם כל זה הועיל לו כדכתיב 'יען כי נכנע מפני לא אביא הרעה בימיו'.

בדומה לזה ציינו כמה אחרונים לגמרא במסכת כריתות (ז.) ולרש"י במסכת יומא (פה:), שמוכח משם שכל שמתחרט על חטאו בלבד מיקרי תשובה. (עיין ארץ צבי על התורה עמוד רכ"ד, אגודת אזוב בדרוש לשבת תשובה הנדפס בתחילת הספר, ועוד).

קחו עמכם דברים

אף וידי שפתים בלבד חשיבותו לאין ערוך, והדברים מפורשים כבר בדברי מדרש תנחומא (פרשת בלק אות י'): 'כל מי שחטא ואומר 'חטאתי' אין רשות למלאך ליגע בו'.

בספר יד הקטנה (הלכות תשובה פרק א' סעיף ב' בהערה) ביאר זאת באריכות:

'אפילו עניין וידיי הפה לבד היא רב וגדול למאד, כי כבר ימצא איש אשר גברה התאוה עליו למאד, ואי אפשר לו בשום פנים להתחרט בלב שלם על פשעיו אשר פשע, הגם אשר אין לו שלטון וממשלה על חוזק כובד לבבו, עם כל זה כאשר יעבור על נפשו רוח טהרה, תיכף יעשה את אשר ביכולתו לעשות, והוא לכוף את גופו ורוח אמרי פיו להתוודות על חטאיו לפני ה', ובזה אשר התחיל בשום עניין מה לכוף ולהתניש כח יצרו הרע על כל פנים לתשובת הפה, הרי אף אם אין לבבו שלם עמו, מכל מקום מברר בזה כי נקודת רצונו האמיתי היא לתשובה, והרי הוא כמו אנוס מן חוזק כובד לבבו'.

ומסביר היד הקטנה עניין זה על פי הרמב"ם בהלכות גירושין שמסביר מפני מה מי שבית דין 'כופין אותו עד שיאמר רוצה אני', אינו כגט שניתן באונס שפסול. ותוכן דברי הרמב"ם הוא, שבמה שאונסין אותו לגרש אין אונסין אותו לקיים רצון הבורא בניגוד לרצונו, כי באמת הוא רוצה להיות מישראל ורוצה הוא לעשות כל המצוות, רק שהיצר הרע הוא שאונסו שלא לגרש, ובית הדין על ידי שכופין אותו לומר 'רוצה אני' מסייעים בידו לגרש את היצר הרע שאונסו.

ולכאורה צריך להבין מפני מה צריך שיוציא מפיו את המילים 'רוצה אני' ולא סגי בכך שכופין אותו לגרש, והתשובה היא כי אם רק יכפו אותו לתת גט, אין כאן שום גילוי של רצון מצידו, כי אפשר לכפות בן אדם לעשות מעשה גם בניגוד גמור לרצונו, אך בדיבור לא יצויר כפיה, ורק כאשר אומר 'רוצה אני' יש כאן התחלת רצון מה מצידו, ואז אף שלבבו כלל עמו כלל, מכל מקום כיון שנקודת רצונו האמיתי להיות מישראל, וגם עשה פעולה כל שהיא מרצונו, הרי תחילתו וסופו ברצון והרי זה נחשב לרצונו.

וכדברים אלו ממש כתב יותר בקצרה רבינו הפרי צדיק (וילך אות ח') והרי זה בבחינת שני נביאים המתנבאים בסגנון אחד.

והוסיף הפרי צדיק (שם אות י"ז) לפרש על פי זה את הפסוק 'קחו עמכם דברים' שבהפטרות שבת תשובה:

'כי רחוק מדעת האדם שיוכל לכוף את ליבו לטוב, עד שבא הושע ומלמד מה יפייסו 'קחו עמכם דברים' היינו שראשית הנרצה מהאדם רק שיתוודה בפיו'.

ויפתוהו בפיהם

עוד ביאר הפרי צדיק לפי זה את דברי חז"ל בבראשית רבה.

בבראשית רבה סוף פרשה כ"ב מובא: "ויצא קין מלפני ה' יצא שמח, פגע בו אדם הראשון אמר לו 'מה נעשה בדינך' אמר לו 'עשיתי תשובה ונתפשרתי עם קוני' התחיל אדם הראשון מטפח על פניו אמר 'כך הוא כוחה של תשובה

ואני לא הייתי יודע' מיד עמד אדם הראשון ואמר 'מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה'. כו'. וצריך להבין וכי לא ידע אדם הראשון שאפשר לחזור בתשובה.

ובבראשית רבה פרשה י"ט דרשו על אדם הראשון שאמר 'אכלתי (מעץ הדעת) ואוכל עוד'. וקשה להבין איך יתכן שאדם הראשון יציר כפיו של הקדוש ברוך הוא יאמר דבר כזה.

ומבאר הפרי צדיק 'הענין הוא כי אדם הראשון היה מתאונן על עצמו לפני היודע תעלומות והגיד האמת, שמכיר בעצמו שאם יסיתו היצר הרע לא יוכל להתגבר נגדו ויאכל עוד, ולא רצה לרמות את בוראו.

אך אחר ששמע שנתקבלה תשובת קין, אף שהיה רק משפה ולחון, כמו שאמרו במדרש (שם בפרשה כ"ב) שיצא כגונב דעת העליונה, ואף על פי כן נתפטר, על זה אמר אדם הראשון 'וכך הוא כוחה של תשובה' שאפילו בדיבור שלא מעומק הלב כלל כי ליבו הרע עדין בקרבו, וחושב שמרמה לה' יתברך בפיו, גם זה מועיל להתקבל, על זה אמר 'מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' אפילו בהודאות פיו לבד'.

איך לא ניחוש?

בשו"ת 'אבני נזר' (אבן העזר סימן קכ"ד) ישנה תשובה ארוכה בעניין עדי קידושין שבאו עדים לפוסלם משום שחיללו שבת. בתוך התשובה כתב האבני נזר כדברים הבאים: 'אם עבר יום הכיפורים בין עבירה להקידושין איך לא ניחוש שהידיים לא הוה משפה ולחון והרהרו תשובה בליבם, ויותר מבואר בתהלים במזמור לאסף 'ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו וליבם לא נכון' ואף על פי כן 'והוא רחום יכפר עוון' כן פירש רש"י. ובסיום התשובה כתב שרק אם יתברר שלא היו העדים בבית הכנסת ביום הכיפורים הוא מסכים לפסול את הקידושין.

והי רצון שיזכו כל בני ישראל לחזור בתשובה השלמה ביותר, ונזכה ליום שעליו נאמר 'ושבת עד ה' אלקיך... ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה את ה' אלקיך'.